

*Fra skisse til skjerm:
Opphavsrett til BIM*

Selmer

Agenda

- 1) Oversikt over aktuelle rettigheter til BIM
- 2) Hva er opphavsrett – hva kan beskyttes og i hvilken utstrekning
- 3) Kontraktsregulering
- 4) Kort oversikt over rettspraksis
- 5) Opphavsrett og BIM
- 6) Betydningen av bruk av AI

Oversikt over aktuelle rettigheter til BIM

Ulike type rettigheter

- Bygningsinformasjonsmodellering handler om oppbygging av digitale modeller
- Rettigheter til de data som ligger i modellen:
  - Eiendomsrett
  - Utleveringsrett
  - Bruksrett (lisens)
  - Overdragelsesrett
  - Opphavsrett
- Vi skiller mellom hva vi har rettigheter knyttet til (rettighetsobjektet) og hva vi kan gjøre (rettighetsinnholdet)

Hva er opphavsrett – hva kan beskyttes og i hvilken utstrekning

---

Opphavsrett – hva kan beskyttes?

- Uttrykket av en idé
  - Typisk kunst, musikk og litteratur
  - Men også bygninger, tegninger og modeller
- Oppstår automatisk for "åndsverk"
- Vernetid: 70 år etter opphaverens død
- Hva kan ikke beskyttes?
  - Oppdagelser
  - Ideer og momenter
  - Funksjon/teknisk løsning (patent er aktuelt)

Opphavsrett – hva kan beskyttes?

Rt. 2013 s. 822 (Ambassadør)

"Om Ambassadør anses som et åndsverk, innebærer det ikke at opphavsretten vil omfatte de *idéer* som ligger til grunn for utviklingen av hustypen. Det er heller ikke tale om å verne *funksjonelle elementer*. Vernet vil være begrenset til *den særlige utforming/det særlige uttrykk* som huset har fått."

Opphavsrett – hva kan beskyttes?

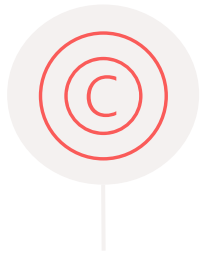
Rt. 2013 s. 822 (Ambassadør)

*"Huset fremstår eksteriørmessig som resultatet av en **original skapende innsats**, og jeg er kommet til at kravet til verkshøyde er oppfylt."*

Opphavsrett – beskyttelsens omfang

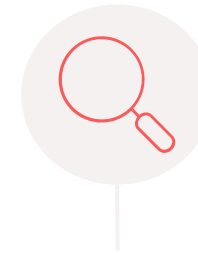
Eksklusiv rett
til å lage
kopier av
verket og gjøre
det tilgjengelig
for
allmenheten

Kopiere og
etterligne er
ikke lov, men å
bli inspirert er
greit

Krenkelse
krever
kjennskap til
verket

Hvor nært
man kan gå er
relativt etter
omfanget av
den skapende
innsatsen

Kontraksregulering

Reguleringen i rådgiverstandardene

Oppdragsgivers rettigheter

- Bruke materialet til gjennomføringen av prosjektet, FDV, ombygging eller påbygging
- Utlevering av papirbasert eller elektronisk lagret materiale (mot betaling)
- Utlevering av programvare som er avtalt eller utviklet spesielt for prosjektet (mot betaling)
- Eiendomsrett til fysiske modeller og demonstrasjonsobjekter ved betaling (mot betaling)
- Krav på at rådgiveren ikke bruker materialet på en urimelig måte overfor oppdragsgiver

Rådgiverens rettigheter

- Krav på at oppdragsgiver ikke krenker opphavsretten ved behandlingen av prosjektmaterialet
- Rådgiveren har "*... alle øvrige rettigheter til sine ideer og det materialet han har utarbeidet*"

Reguleringen i rådgiverstandardene

Rådgiverens rettigheter:

"... alle øvrige rettigheter til sine ideer og det materialet han har utarbeidet"

Rettigheter til sine ideer

**Rettigheter til det materialet
rådgiveren har utarbeidet**

Reguleringen i entreprisestandardene

Byggherrens rettigheter

- Bruke/endre materialet til gjennomføringen av prosjektet, FDV, ombygging eller påbygging
- Utlevering av prosjekteringsmateriale i den form og omfang som er avtalt (ev. "as is"), kun bestemt filutvekslingsformat dersom avtalt
- Utlevering av programvare som er avtalt
- Eiendomsrett til fysiske modeller og demonstrasjonsobjekter dersom det er avtalt at slike skal lages
- Krav på at TE ikke bruker materialet på en urimelig måte overfor BH
- Kan kun bruke informasjon som er avtalt
- Tid: Frem til fem år etter overtakelse

Totalentreprenørens rettigheter

- Kostnadsdekning for utlevering
- Alle øvrige rettigheter (dersom det er TE som har utarbeidet prosjekteringsmaterialet)

Spesialreguleringer

- Vi må tenke nøye gjennom spesialreguleringer

BH skal ha eiendomsretten, herunder alle immaterielle og materielle rettigheter, til ethvert resultat som fremkommer i forbindelse med prosjektet. Dette gjelder eksempelvis, alle digitale data og modeller, inkludert data som ligger i eller er tilknyttet bygningsinformasjonsmodellen (BIM) for prosjektet, herunder beregninger, simuleringer, databaser, objektbiblioteker og FDV-dokumentasjon og alle andre leveranser tilknyttet prosjektet som er utviklet og/eller fremskaffet av de prosjekterende, entreprenørene og/eller andre leverandører i prosjektet, herunder deres underleverandører (samlet betegnet som leverandørene). Rettighetene gjelder ikke fabrikkspesifikt materiale som er eid av leverandørene forut for starten av det aktuelle prosjektet (fabrikkspesifikt materiale).

Rettighetene omfatter også rett til endring og videreoverdragelse, jf. lov om opphavsrett til åndsverk mv. 12. mai 1961 nr. 2 (åndsverkloven) § 39.

Kort oversikt over rettspraksis

Referanse	Parter	Resultatet
Rt. 1997 s. 199	Cirrus AS mot Ulstein Industrier AS	Ikke brudd på opphavsretten, men markedsføringsloven. NOK 2 000 000 i erstatning
LF-2002-328	Norske Hus Boligsystem AS mot Pål Tangen	Brudd på opphavsretten. NOK 50 000 i erstatning
LG-2012-100791	Norske Hus Boligsystem AS mot Reknes Byggjevarer LL	Ikke brudd på opphavsretten, men markedsføringsloven. NOK 450 000 i erstatning
Rt. 2013 s. 822 (Ambassadør)	Norske Hus AS mot Hovin Bygg AS	Brudd på opphavsretten. NOK 140 000 i erstatning i LF-2013-109223
TSUMO-2013-137927	Norske hus AS mot Howden Arkitekt- og ingeniørkontor AS og Møre Hus AS m.fl.	Brudd på opphavsretten. NOK 100 000 i erstatning
TOSLO-2020-93186	Garvik Prosjekt AS mot Heggheims og Tegning og Prosjekt Service AS	Brudd på opphavsretten. NOK 150 000 i erstatning
TOSL-2022-98231	R21 Arkitekter AS mot Steil Arkitektur AS	Brudd på opphavsretten. NOK 350 000 i erstatning

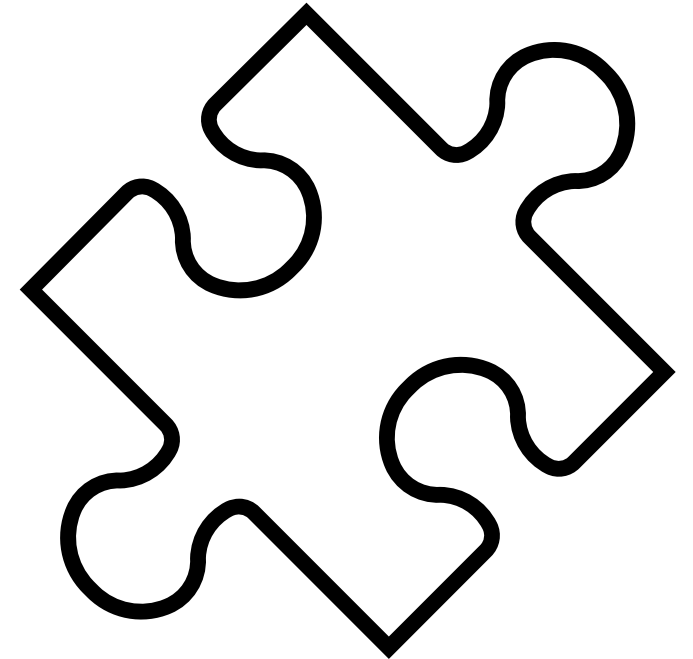

Opphavsrett og BIM

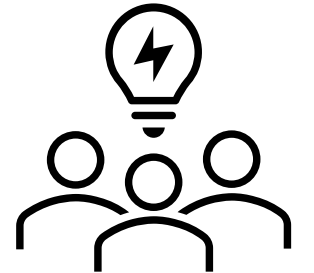
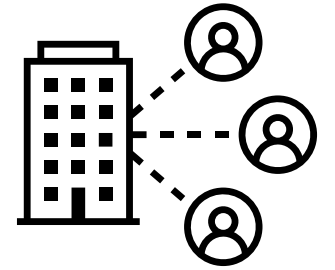
Hvilke deler av modellen kan man få opphavsrett til?

- Objekter (egenprodusert eller fra tredjepersons bibliotek)?
  - Objektbiblioteket?
  - Sammensatte objekter (deler av prosjekteringen)?
  - Den endelige modellen ("designet")?
  - Software?
  - Funksjon/tekniske løsninger vil man ikke få opphavsrett til
-
- **Avgjørende:** Når er det individuell skapende innsats?

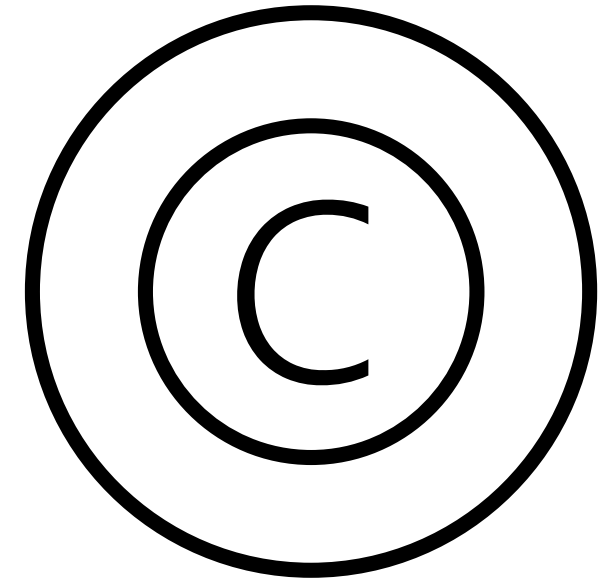
Hvem får opphavsrett?

- Det er ikke alltid én aktør som har opphavsretten
  - Sammensatte verk: kan skilles fra hverandre, opphavsrett til hver sin del
  - Samleverk: Sammenstillingen er original, opphavsrett for den som har sammenstilt
  - Fellesverk: Flere har bidratt til verken uten at hvert bidrag kan skilles ut som egne verk, opphavsrett i fellesskap
  - Bearbeidelse
    - Nedre grense: Gjengivelse
    - Øvre grense: Nytt og selvstendig verk
    - Bearbeideren får opphavsrett til verket *i den skikkelse vedkommende har gitt det*, men man kan ikke gripe inn i det originale verket

Hvilket vern gir opphavsretten?

- Eksklusiv rett til å lage kopier av modellen og dele med allmennheten
- Krav på å ikke bli kopiert
- Ingen andre kan bearbeide ditt verk i strid med opphavsretten
  - Kan komme på spissen for eksempel i samspillsprosjekter

Hva gir opphavsretten ikke svaret på?

- Opphavsretten gir ikke svaret på følgende spørsmål:
  - Hvem som eier objektene, objektbiblioteket (og modellen?)
  - Hvem som eier programvaren?
  - Hvilke rettigheter andre kan ha til modellen (utleveringsrett, bruksrett)
  - Kan man risikere å bryte andres rettigheter ved å dele modellen med andre?
  - Hvilket ansvar man har for informasjonen i modellen?
  - Spørsmål om databasevern

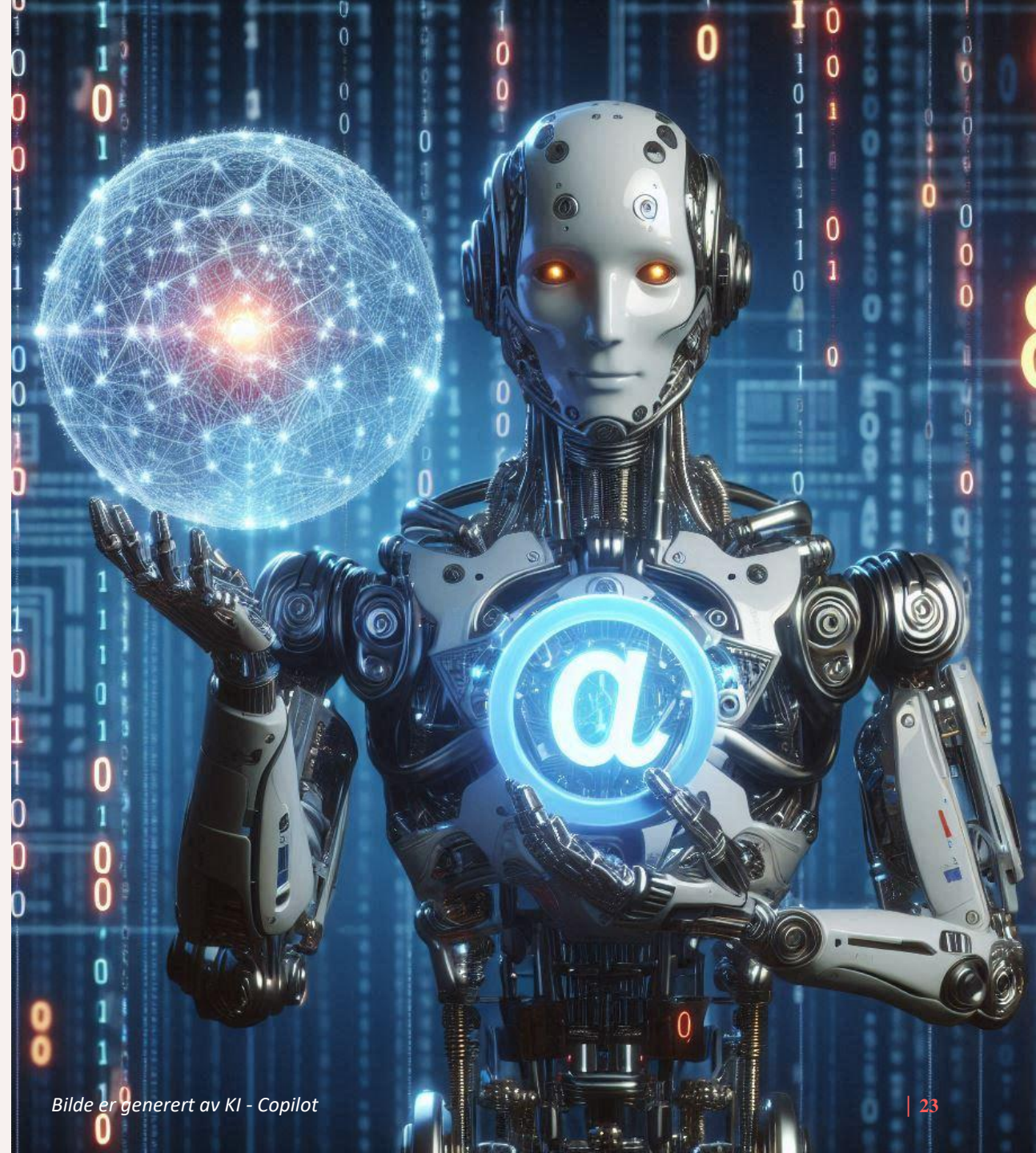

Betydningen av AI

Opphavsrett og kunstig intelligens

- Hvordan fungerer AI?
- AI og opphavsrett – kan man få opphavsrett?
- Praktisk bruk av AI ved modellering/design
  - Fasadeløsning
  - Publisering
- Risiko
  - Kan AI-genererte tegninger krenke noens rettigheter?
- Lovgivning
  - Hva sier loven – om den sier noe?

Takk for oss!

*Astrid Stenersen
senioradvokat*

a.stenersen@selmer.no

*Henriette Solbakke Jørgensen
fast advokat*

h.solbakke@selmer.no